A°. 1826. N°. 10.

ARNHEMSCHE COURANT.

Dingsdag den 24 Januarij.

BERLYN, den 17. Januarij.

Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van *Oranje* is naar Petersburg vertrokken.

PARYS, den 19 Januarij.

De dagbladen melden het volgende merkwaardige geval:

Een gewezen beambte der domeinen, *Godefroij* genaamd, is dezer dagen dood in zijne woning gevonden. Het schijnt, dat hij 's nachts door de koude overmeesterd is, op een ellendig nest, dat zelfs van geen deken voorzien was. Wijl hij eenige beweging gemaakt heeft, denkt men, dat hij, om zich te verwarmen, bij zijnen ouden hond heeft willen kruipen, die zijn eenige vriend en dischgenoot was, in eenen hoek van de kamer sliep, en waarschijnlijk zijnen meester van de komst van verdachte vreemdelingen had te waarschouwen.

Godefroij ging in de wijk door voor een dood arm mensch. Hij behielp zich dikwijls voor zijn maal met eenige korsten brood, en alleen op zekere bevoorregte dagen waagde hij het, eenige stuivers in eene naburige kroeg te verteren. Zijne kleederen waren armoedig; hij was nadenkend, stil, had bijna geene verkeering dan met den hond, die hem tot metgezel en schildwacht diende. Zijne aanverwanten zelfs dachten dat hij arm was.

Nogtans droeg die man gewoonlijk, in goud of bankbiljetten, eene som van 25 à 30,000 franken bij zich. Men heeft ze onder zijnen rok in eenen lederen gordel gevonden, die hij nacht of dag niet verliet. De afgezondenen van de regering, die den inventaris hebben opgemaakt, hebben in eenen stroozak van het bed, en onder eenen hoop drek in eenen hoek van de kamer, andere vrij aanzienlijke sommen gevonden. Men schat het geheel op 40,000 franken.

Godefroij was ongeveer zeventig jaar oud. Men had eerst den gemeensten lijkwagen laten halen, om hem naar zijne laatste verblijfplaats te brengen; maar zijne verbaasde en erkentelijke erfgenamen hebben hem eene eerlijker begrafenis bezorgd.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ADVYS van den heer T. Dotrenge, *uitgesproken in de zitting van den 15. December 1825, met opzigt voornamelijk tot het* Collegium Philosophicum, *de Openbare Opvoeding en de Jezuiten.*

Eer wij tot de mededeeling overgaan van hetgeen door den heer *Dotrenge*, aangaande het *collegium philosophicum enz.*, gezegd is, moeten wij eene aanmerking maken omtrent de poging, welke is aangewend, om, zoo veel mogelijk, die uitmuntende redevoering te onderdrukken, of wel in een ongunstig daglicht te doen voorkomen. Wij voor ons, gelijk ook het *Journal de Bruxelles*, hebben er van medegedeeld, hetgeen wij konden en zoo veel als de tijd toeliet te doen, doch dit was verre van volledig te zijn; maar ten minste hebben wij ter goeder trouwe gehandeld, en gedaan wat in ons vermogen was; wij hebben de waarheid niet verkracht, en het verwijt, door den heer *Dotrenge*, zoo te regt, gedaan aan den snel-schrijver, die zijn advijs heeft afgeschetst als behelsde het niets dan eenige *aardigheden (des plaisanteries)* is noch op ons, noch op het zoo even vermelde Brusselsche Dagblad van eenige toepassing. De bedoelde snel-schrijver, aan den heer *Dotrenge* zoo goed bekend als aan alle leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, die meer dan een ander in de gelegenheid is, om eenen redenaar, aldaar het woord voerende, goed te verstaan, die inzonderheid gewoon is van alle redevoeringen van den heer *Dotrenge*, alsmede van die van den heer *Reiphins*, zeer uitvoerige verslagen, niet aan een enkel, maar aan onderscheiden in het Fransch geschrevene Dagbladen toe te zenden: dezelfde snel-schrijver heeft zich, bij deze gelegenheid, zorgvuldiglijk onthouden van bot te vieren aan die uitvoerigheid, met opzigt voornamelijk tot de redevoeringen van de twee voornoemde gedeputeerden. Elk gist ligt daarvan de redenen. De partijdigheid alzoo door hem aan den dag gelegd, is in hem zoo veel minder te verschoonen, daar hij andere betrekkingen, dan die van snel-schrijver, tot de heeren *Dotrenge* en *Reiphins* heeft; betrekkingen, welke hem hadden behooren te beletten alzoo ten hunnen opzigte te handelen. Zoodra men zich belast met het leveren van verslagen der redevoeringen van de gedeputeerden der natie in de openbare Dagbladen, verbindt men zich tevens, om zulks met de meeste onpartijdigheid en naar waarheid te doen; en hoe hooger de maatschappelijke rang van den snel-schrijver is, hoe naauwer zijne betrekkingen tot die leden der Tweede Kamer zijn, van wier advijzen hij verslag geeft, hoe minder de verminking van dezelve is te verschoonen. Gelukkig voor de natie, dat deze snel-schrijver niet de eenige is, die haar de handelingen en de ware gevoelens van hare gedeputeerden doet kennen, en dat er nog Dagbladen bestaan, wier kolommen steeds open zijn ter opneming van alles wat strekken kan, om de waarheid en hare regten te handhaven en om kennis en licht te verspreiden.

Wij komen nu over tot de redevoering van den heer *Dotrenge*, welke men in haar geheel aantreft in het *Supplement* van het *Journal de Bruxelles* van den 12. Januarij. Wij zullen daarvan slechts dat gedeelte mededeelen, hetwelk, ook in deze oogenblikken, nog belangrijk kan zijn, zijne aanmerkingen namelijk wegens het *collegium philosophicum*, enz., in antwoord op die, welke daar tegen zijn in het midden gebragt:

» Ik heb alles gezegd, wat ik ten aanzien van het budjet of bij gelegenheid van hetzelve te zeggen had. Maar bij deze gelegenheid, of liever zonder eenige betrekking tot het budjet, welks verdediging men integendeel, zoo als ik verstaan heb, voor een groot gedeelte heeft op zich genomen, of waaromtrent men zelfs heeft aangekondigd, dat men niet zoude spreken, heeft men eenige maatregelen van het Gouvernement, wegens het openbaar onderwijs, zoo ontijdig berispt en op zulk eene onvoorzigtige wijze, zoo zeer geschikt om twist en oneenigheden te verwekken, onrust in het land te baren, de driften van eenige heethoofden meer en meer aan te vuren, daar zij zich zullen verbeelden, dat zij ten sterkste in den boezem zelf der nationale vertegenwoordiging ondersteund worden, dat ik vermeen niet te mogen nalaten, op mijne beurt, een woord te zeggen ter verdediging van die maatregelen, welke men ons afschetst als zoo veel ongerustheid te hebben verspreid. Een achtenswaardig vriend (de heer *de Secus*), met wiens gevoelen ik mij niet kan vereenigen, is, zoo ik meen, de eenige geweest, onder alle bestrijders van de laatste besluiten van het Gouvernement omtrent het openbare onderwijs, die zich, in zijnen aanval, is gelijk gebleven. Hij heeft zich daarvan bediend als van een middel te meer ter bestrijding van het budjet, hetwelk tevens door hem werd aangevallen. Alle andere redevoeringen, welke ik gehoord heb, zijn mij voorgekomen geheel doelloos te zijn: want ik mag niet denken, dat men geen ander doel zoude hebben gehad, dan om veel gerucht te maken, en om, zelfs tegen zijn eigen wil, aan de *Etoile* en aan de overige Dagbladen van de congregatie in een naburig land, stof te leveren, om nieuwe, zeer hatelijke en vooral zeer lasterlijke uitvallen te kunnen doen tegen ons Gouvernement in deszelfs bedoelingen.

» Zoodra men niets wezenlijks tegen het budjet aanvoerde, en men, integendeel verklaarde *voor* hetzelve te zullen stemmen; zoodra men, met opzigt tot de besluiten der Hooge Regering, wegens het openbare onderwijs, geene beraadslaging van de Kamer wilde uitlokken, noch eenigen stap van harentwege; van het oogenblik af, inzonderheid, dat het zake was van ontvlambare stof, en men dezelve niet wilde aanstoken, maar den brand voorkomen, was het, dunkt mij, niet aan de Kamer, dat men zich moest vervoegen, maar aan het Gouvernement zelf, dat de besluiten had uitgevaardigd, waarover men meende zich te moeten beklagen; zulks vorderde de voorzigtigheid zoo wel als het belang zelf der zaak, welke men wilde verdedigen, gelijk mede het vertrouwen, waarvan men zeide doordrongen te zijn. Het Gouvernement alleen toch kon de aanmerkingen en de klagten beoordeelen, en het Gouvernement alleen kende ook de redenen, die hetzelve hadden doen handelen.

» Dan zien wij eens wat de gemaakte aanmerkingen behelzen.

» Het Gouvernement heeft drie of vier scholen der *ignorantijnen* doen sluiten. Het heeft wel gedaan, indien het wist, dat de grondbeginsels, welke men in die scholen aan de jeugd inboezemde, strijdig waren met onze zeden en met onze staatsinrigtingen. Al ware er zelfs niets te berispen noch in het gedrag noch in de openlijke of geheime leer van deze broeders, zou de Regering nog het regt hebben gehad, ja, het zoude haar pligt geweest zijn hen te verwijderen, om die eenige en alles afdoende reden, dat die geestelijken afhangen van een Fransch opperhoofd, in Frankrijk zijn verblijf houdende. Deze betrekking alleen is genoegzaam, om te zeggen, dat hunne instelling hier niet voegt en nimmer voegen kan. Slechts de partij der vreemdelingen, indien er zulk eene in ons land besta, heeft zich over dien maatregel kunnen bedroeven. Ik weet niet welk toeval, of liever, welke berekening ons juist uit Frankrijk, slechts voor vier of vijf jaren, die broeders ignorantijnen heeft aangevoerd, welke wij te voren nooit gezien noch gekend hadden, zelfs niet bij name, noch onder het Oostenrijksche, noch zelfs onder het Fransche bestuur. Voorzeker kon men van hen niet zeggen, dat zij bij ons verlangd worden, *ignoti nulla cupido*. Zij zijn noodig, zegt men. Hoe heeft men ze dan zoo lang overal kunnen ontberen? Hoe heeft men ze, behalve in vier steden, waar zij (het Gouvernement moet weten hoe en door welken invloed) sinds vijf jaren ingeslopen zijn, niet alleen bij voortduring kunnen ontberen, maar ze ook elders volstrekt niet willen hebben? Hoe zijn dan, in die steden zelf, waar men zegt, dat zij zoo teederlijk bemind werden, de scholen, welke in plaats van hunne onderwijs-gestichten zijn opgerigt, van stonden aan door een grooter aantal leerlingen bezocht, dan zij ooit gehad hebben? Het is zonder twijfel noodzakelijk, dat het volk onderwijs geniete, en het gouvernement voorziet daarin ook; maar het is volstrekt niet noodig, dat het onderwijs ontvange van een vreemd ligchaam, hetwelk hierarchiek afhankelijk is van drie of vier vreemde overheden. Dit moest integendeel volstrekt belet worden, en zulks heeft het Gouvernement gedaan.

Men sluit de kleine seminarien! Almede eene instelling, welke gansch nieuw uit Frankrijk is overgeplant. Zij zijn blijkbaar in Frankrijk de trouwe hulp-gestichten van *St. Acheul en Mont-Rouge*, en zoo zij dit nog niet bij ons waren, zouden zij het spoedig geworden zijn. Wij hebben die kleine seminarien niet gehad, noch onder het Oostenrijksche bestuur, Spaansch of Duitsch, noch onder het Fransche bestuur, zoo lang wij er onder geweest zijn. Men kon ze zeer wel nog langer missen. Onze ware bisschoppelijke seminarien staan open. Het concordaat waarborgt hun bestaan, en volgens art. XI. der organieke wet, vervallen alle andere geestelijke gestichten. Men heeft dus de kleine seminarien zeer wettiglijk *kunnen*, en om weder in de wettelijke orde te komen, zelfs *moeten* opheffen. Onder het Oostenrijksche Gouvernement, waren de kinderen, die men tot den geestelijken stand wilde opleiden, niet omheind en van de overige afgescheiden. Zij ontvingen, gelijk alle andere en met alle andere, hunne eerste opvoeding in de gewone, hetzij koninklijke, hetzij gemeentelijke collegien, voor een ieder toegankelijk en geopend, en wat het onderwijs en de politie betreft, gesteld onder toevoorzigt van de plaatselijke regering en van de hoogere wereld-

lijke overheid. Die collegien moesten, zelfs wanneer zij door geestelijken gehouden wierden, het inderdaad zeer onbekrompene en zeer goede reglement van studie volgen, dat *Maria Theresia* voor de koninklijke collegien had doen maken. Zij hadden, wat men er ook van zegge, niets van de nieuwe Fransche instelling der kleine seminarien. Ook alleen uit navolgings-zucht heeft men, voor zeer weinig jaren, bij ons verzonnen, dat wij er behoefte aan gevoelden. Ik hel zeer weinig over, om aan gewrochten van het toeval te gelooven: dan het Gouvernement weder moet stellig weten, of deze navolging niet veeleer afgesproken dan toevallig zij.

De Koning heeft een *collegium philosophicum* gesticht, waar de fraaije letteren, de logica, de zedekunde, de beginselen der stellige wetenschappen, der natuurkunde, der scheikunde en daarenboven de kerkelijke geschiedenis en het kanonieke regt zullen onderwezen worden. Maar de kerkelijke geschiedenis en het kanonieke regt behooren uitsluitend tot het bisschoppelijke gebied! Ik dacht, dat de geschiedenis, hoe ook genaamd, voor een ieder daar was. Belangende het kanonieke regt, voor hetzelve waren eertijds drie voorname leerstoelen te Leuven. Niet de bisschop, maar het Gouvernement of de stad Leuven begaf dezelven. Er waren nog een of zelfs twee andere lessen van kanoniek regt, welke de stad Leuven gevestigd had, om de studenten binnen hare muren te houden, gedurende de helft ten minste der vacantien van de hoogere faculteiten, welke drie maanden duurden: men noemde ze zesweeksche lessen. Niet de bisschop, maar de magistratuur gaf ze; en niemand is zoo dwaas geweest, om over usurpatie te schreeuwen. De voornaamste leerstoelen van theologie zelfs stonden ter collatie van het Gouvernement. Deze noemde zich koninklijke professor van den katechismus, gene koninklijke professor der Heilige Schrift. Anderen hadden nog andere titels van koninklijke professoren van godgeleerdheid. De titularissen waren met die benaming vereerd, en niemand had nog bespeurd, dat men er zich over schamen moest. Anderen lessen van godgeleerdheid stonden ter collatie van de burgemeesters van Leuven, die er de kosten van op de begrooting bragten.

Maar dit collegie is ingesteld voor de jonge lieden, die zich in de heilige dienst en tot de studie der godgeleerdheid op de bisschoppelijke seminarien willen begeven. Wel nu! ons Gouvernement heeft zoo slecht niet als gij over de studie der godgeleerdheid gedacht. Het heeft niet gemeend, dat er een onverwinlijke afkeer tusschen haar en de letteren, de wetenschappen en de geschiedenis bestond. Het verschaft aan onze voormalige kleine seminaristen middelen van onderrigt. Ligt daarin iets om hen *verdrukten* te noemen, wier verdediging men moet op zich nemen?

Zoo men de *Etoile* en hare echo's, of wel de *Etoile* en hen, van wie zij meer waarschijnlijk de echo is, gelooft, zou men dan niet zeggen, dat dit *collegium philosophicum* eene groote kazerne, eene soort van gedwongen bewaarplaats voor kerkelijke conscriptie of militie is, waar men niet uit kan komen, zonder, willens of onwillens, en zelfs met of tegen den zin van zijnen bisschop, priester geordend te worden? De *Etoile* weet wel, dat er niets waarachtigs is in hetgeen zij zich vermeet te zeggen. Maar zij wint haar geld en volgt trouw de oude jezuitische grondstelling: »Lastering, meesters, lastering; er blijft toch altoos iets van hangen." Bij het verlaten van het *collegium philosophicum*, wordt men priester, zoo men in die roeping volhardt en men er bekwaam toe bevonden wordt. Zoo men er niet in volhardt, kan men naar welgevallen iedere andere loopbaan intreden, die van de pleitzaal en van de regterlijke of besturende magt, die der wetenschappen en kunsten, die der wapenen, van den handel, der scheepvaart, enz.; alleen, welk beroep men ook kieze, zal men het met meer verkregene kunde en met meer geest-beschaving aanvaarden.

Doch de medewerking der bisschoppen werd vereischt om een collegie, en vooral een collegie ter opneming van *toekomstige* theologanten, te stichten. Geenszins. *Filips* II. heeft een collegie te Leuven gesticht, dat zelfs gedeeltelijk voor *werkelijke* theologanten bestemd was. Hij heeft zelfs, even als onze andere vorsten, professoren in de godgeleerdheid benoemd, en alles zonder zich daartoe door eenigen bisschop te doen magtigen. Maar wat behoef ik aan te halen wat het koninklijke gezag bij ons, zonder eenig bezwaar, gedaan heeft? Eenvoudige particulieren hadden, op eigen gezag en kosten, te Leuven talrijke collegien gesticht, ter opneming, zelfs eeniglijk, niet van eventuele aspiranten naar de godgeleerde studie, maar van wezenlijke studenten, welke in die hoedanigheid onder de medeleden der hooge school waren opgeschreven. Zij hebben meer gedaan. Zij hadden, als onvermijdelijke voorwaarde van aanneembaarheid, voorgeschreven welke andere studien dezulken moesten volbragt hebben, die op hunne collegien, als studenten in de godgeleerdheid, de voordeelen, welke zij dezelven aanbragten, wilden genieten. De aan dezelven meest algemeen opgelegde verpligting was, *met name*, die van hunne twee jaren philosophische studien volbragt te hebben, en, bij het einde van den cursus, het bewijs van onderrigt of bekwaamheid geleverd te hebben, welk het den stichters behaagde, bij hun testament of de acte van vestiging der fundatie te bepalen.

Maar het *collegium philosophicum* zal juist hetzelfde zijn, als het algemeene seminarium van *Jozef* II! Hoe ziet men niet, dat men eene lastering herhaalt, om, zoo mogelijk, vergeten argwaan weder op te wekken? Godgeleerdheid werd er op het algemeen seminarium onderwezen. Daarover zal op het *collegium philosophicum* geenszins gehandeld worden. Maar men zal op de bisschoppelijke seminarien, waar de godgeleerdheid allezins zal onderwezen worden, niet kunnen komen, alvorens het *collegium philosophicum* doorgegaan te zijn! Ik zou weder uit de geschiedenis kunnen bewijzen, dat die beschikking in geenen deele de palen der burgerlijke magt overschrijdt. Dan, terwijl het alleen van geschiedenis zake is, zou men mij kunnen verwijten, *een dier windrige* of *van concilien volgepropte theologanten* te zijn, van welke een tegenstander van het *collegium philosophicum* eergisteren gesproken heeft, daar hij hunne bevoegdheid wraakte en hen in hoogen graad verdacht hield *van niet eens hun katechismus te kennen*. Mij aangaande, moet ik en het compliment en de bestraffing afwijzen. Ik belijde nedrig voor u, zoo mijne diepe onkunde in de godgeleerdheid, als zelfs mijne volstrekte onvatbaarheid, om er immer iets van te begrijpen. Gelukkiglijk is zij niet tot de zaligheid noodig; doch ik ben desniettemin naijverig, mijne heeren, op mijne faam van regtzinnigheid: ik beweer mijnen katechismus zeer wel te kennen, en ik kan door fraaije bijschriften vooraan in de boeken, welke men mij ter belooning gegeven heeft, bewijzen, dat ik, in elke mijner vijf klassen, er den prijs van behaald heb. Ik ben bereid, die zorgvuldig bewaarde gedenkteekenen den eersten inquisiteur des geloofs voor oogen te leggen, die daaromtrent eisch mogt doen.

Aangaande de godgeleerdheid, waarop ik mij niet beroem, meen ik mij flaauw te herinneren, dat zij vroeger reeds getracht heeft, onder de gedaante van *Matheus* in deze vergadering te sluipen. Het komt mij voor, dat, indien zij, tot mijne groote verwondering, en tot mijn nog grooter leedwezen, er eensklaps geheel ontgemaskerd eenen inval komt te doen, men niet dengenen, die thans den koninklijken maatregel tegen eene zeer ongewenschte en zeer onstaatkundige aanranding verdedigen, kan verwijten, haar de deur geopend te hebben. Vreest dan niet, dat ik mij van eenig godgeleerd wapen zal bedienen: maar vergun mij, u naar een boek van burgerlijke wetgeving, naar het wetboek of de novellen van *Justinianus* te verwijzen. Gij zult er uit zien, dat die keizer bij zijne edicten de hoedanigheden bepaald had, welke hij tot het worden van priester, en zelfs van bisschop vorderde; met last, om al degenen te ontzetten of tot hunnen eersten stand terug te wijzen, die mogten geslaagd zijn zich zonder die hoedanigheden te doen ordenen. Hij was ook eenvoudig genoeg, om te gelooven, dat het niet tegen het welzijn of den luister der kerk streed, dat hare bedienaars kundig waren. *Literas ignorantes omnino nolumus, neque unum ordinem suscipere, clericorum videlicet, presbiterorum et diaconorum.* Opent ook de capitularien der koningen van Frankrijk, gij zult er uit zien, dat de vaders van het concilie van Parijs, van 't jaar 829, allen bisschoppen of abten, zich tot *Lodewijk den Goedertierenen* vervoegden, om de oprigting te verzoeken van scholen tot het vormen en onderwijzen van bedienaren des altaars, *ad filios et ministros ecclesiæ instruendos vel edocendos.* »Wij smeeken Uwe Hoogheid zeer dringend, zeggen zij hem, om, *op uw gezag*, naar het voorbeeld van uwen vader, openbare scholen in ten minste drie der meest geschikte oorden van uw koningrijk te stichten: waarmede het nut en de eer der kerk van God zal bevorderd worden." Die bisschoppen en geheel de gallicaansche kerk kenden dan waarschijnlijk de bisschoppelijke regten niet zoo goed, als de hedendaagsche kleine seminaristen en sacristijnen!

(*Het Vervolg hierna.*)

Mengelwerk.

IETS OVER DE AGENTEN VAN HET HEILIGE VERBOND.

Bij het beschouwen der daden en beginselen van de Agenten des Heiligen Verbonds, ontstaat bij velen de zoo belangrijke vraag, welk doel die wezens zich toch kunnen voorstellen? Welk doel zij kunnen beoogen in het bestrijden van den geest der eeuw, het gezond verstand en de verlichting? Meenen zij, dat het in hunne magt staat, den voortgang van het menschelijk geslacht in beschaving te stuiten? Oordeelen zij het minder moeijelijk, de Europische natien van den *vertegenwoordigenden regeringsvorm* en de *vrijheid van drukpers* te berooven, dan hun de kennis der nieuwe voortbrengselen van kunsten en nijverheid te onthouden? Kunnen zij zich voorstellen, dat de overblijfselen van het sijstheme der Inquisitie een genoegzaam bolwerk zijn, om de jongelingschap van het thans levend geslacht, de werken van LOCKE, van MONTESQUIEU enz. te onthouden? En al ware dit het geval, zoude zulks nog ongenoegzaam zijn. Want ook PLATO, DEMOSTHENES, THUCYDIDES, CICERO en TITUS LIVIUS zoude men dan eveneens moeten verbieden. *Engeland* zoude men moeten vernietigen; alle gemeenschap met *Amerika* afsnijden en de Geschiedenis zelve in den nacht der vergetelheid doen wegzinken, en ziedaar wat hen onmogelijk is. De Agenten van het Heilige Verbond zijn niet in staat om de menschen *het lezen* en het *denken* te beletten, en ieder mensch, die *lezen* en *denken* kan, wordt ligtelijk hun tegenstrever...... Opmerkzaam gemaakt op het gemeenschappelijk gevaar, dat hen bedreigt, zullen de vrienden der verlichting en der menschelijkheid zich vereenigen, en eenen bondgenoot erkennen in elken mensch, die de waardigheid der menschelijke natuur op haren juisten prijs weet te schatten......

En wanneer men ook al aanneemt, dat de worstelstrijd, gelijk eertijds de oorlogen der hervorming, met de zegepraal der eene partij in sommige Landen en met die der wederpartij in andere Rijken moest eindigen, welk zal dan het lot zijn der Vorsten, die de zegepraal der willekeurige magt in hunne staten zullen hebben verzekerd? Dezelfde meerderheid, welke *Engeland* en *Holland* in de zeventiende eeuw over *Spanje* en *Italien* verwierven, zal die landen te beurte vallen, waar de staatkundige hervorming zal hebben gezegevierd. Elk voordeel op de zoogenaamde revolutionnaire, liberale of hervormende leerstellingen behaald, moet noodwendig den val der natie na zich slepen. Tot bevestiging dezer waarheid beschouwe men slechts den tegenwoordigen zoo rampzaligen toestand van *Spanje*. De volken, welke geene genoegzame verlichting bezitten, om eenen vrijen regeringsvorm toe te laten, of die te zeer verdorven zijn, om den kanker der dwingelandij te stuiten, zullen zich met eenen minderen rang onder de Mogendheden van *Europa* moeten vergenoegen!

In een woord, wanneer de bloedige Saturnalien der ongebondenheid nimmer met het waarachtig belang van een volk kunnen stroken, zoo zijn de overstroomingen der dwingelandij niet in staat, om de zaak der Koningen te bevorderen.

De Monarch van een vrij volk heeft het voorregt, den geest, de wenschen en behoeften van dat volk te kennen. Gemakkelijk valt het hem de bekwaamheid dergenen die hem omringen, te schatten. Het register hunner daden ligt voor hem geopend.

De personen, welke een onmiddelijk belang hebben om de alleenheersching te ondersteunen, zijn de ministers der alleenheersching zelve, die om hunne onwetendheid of ligtzinnigheid door een verlicht vorst zouden worden gebannen, of om hunne schraapzucht en kwade trouw door een vrij volk zouden worden gekastijd.

Dat zijn de menschen, die het gemoed der vorsten vergiftigen, en dezelven aan het hoofd eener offensieve en defensieve alliantie tegen hunne volken zouden willen stellen.

Het is ter bevordering van hun eigen belang en niet voor het welzijn hunner meesters, dat die Agenten er zich op toeleggen, om het rijk der domheid en der slavernij te doen voortduren.

De ware staatkunde voor Vorsten en Volken zoude gewis deze zijn, de vrijheid te omhelzen, de ongebondenheid te weren, en zich door een verdrag te vereenigen, van de eene zijde voor waarborgen hebbende de welwillendheid, het vertrouwen en de genegenheid; van de andere de achting, de gematigdheid en de regtvaardigheid. Dat de *vrienden der vrijheid* geenen regeringsvorm zoeken, welke slechts eenen dag kan duren, en dat de *Vorsten* niet volharden in het behouden van Gothische en verjaarde instellingen. Dat de laatsten in het oog houden, hetgeen door eenen Dichter met zooveel waarheid werd gezegd:

» *Le pouvoir absolu, n'est jamais légitime.*"

S.

S T R A F F E N.

Bij het voor elken Nederlander zoo vleijend vooruitzigt, van eerlang eene eigene wetgeving te verkrijgen, naar onzen volksaard en onze zeden ingerigt, en langs dien weg met de Fransche regtspleging ook de laatste herinnering aan die jaren van slavernij te zien wegzinken, kan het wel niet anders, of ieders aandacht moet telkens weder op de menigvuldige

gebreken en verkeerdheden worden gevestigd, welke in de thans nog bestaande wetten worden aangetroffen.

Dat toch in die wetten veel gebrekkigs wordt gevonden, zal wel niemand wederspreken; dat die wetgeving voor *Nederland*, in vele opzigten, ondoelmatig is, kan wel aan geenen redelijken twijfel onderhevig zijn. Maar verre zij het tevens van ons die wetten in alles af te keuren; verre zij het van ons te ontkennen, dat in diezelfde Fransche wetten veel voortreffelijks wordt gevonden, dat in ons eigen wetboek het burgerregt overwaardig is.

Meermalen werd het opgemerkt, dat vooral in het Fransche *wetboek van strafregt* zeer vele bepalingen worden aangetroffen, welke afkeuring verdienen; dat sommige misdaden of wanbedrijven bij hetzelve veel te zwaar, andere veel te ligt worden gestraft, en dat vooral de gradatie der straffen veel te wenschen overig laat.

Niet ten onregte heeft een Dichter der oudheid gezegd:
— — — — — — — — — — — — »*adsit*,
» *Regula, peccatis quae pœnas irroget aequas*
» *Nec scuticâ dignum horribili sectere flagello.*
en dien regel vinden wij in het Code Pénal te weinig nagevolgd.

Eenige opmerkingen en voorbeelden mogen hiervan ten bewijze strekken:

1°. Men weet het, dat zij, die van het gebruik hunner verstandelijke vermogens zijn beroofd, dat gebruik niet altijd in dezelfde mate missen, maar dat er eene menigte trappen van *zinneloosheid* denkbaar zijn; gelijk ook de Fransche Wetgever zelve in het Burgerlijke Wetboek tusschen *imbécillité*, *démence* en *fureur* een onderscheid daarstelt. Het spreekt van zelve, dat, naar mate iemands verstandelijke vermogens in eenen meerderen of minderen graad belemmerd zijn, hij ook naar die mate meer of minder voor toerekening zijner daden vatbaar is. Zoodat voor hem, die slechts in eenen ligten graad van zinneloosheid verkeert, en gevolgelijk niet aan volslagene onvrijheid van wil onderworpen is, de toerekening zijner daden niet geheel kan wegvallen; terwijl hij, die volkomen zinneloos is, voor geene toerekening, hoe ook genaamd, vatbaar kan worden geacht.

En naar aanleiding daarvan, dient in het belang der Maatschappij te worden zorg gedragen, dat, gelijk de volslagen zinnelooze misdadiger van alle straf wordt ontheven, zoo ook zij, wier vermogens meer of minder zijn belemmerd, met eene ligtere straf worden gekastijd, naar mate hunne ongesteldheid hen meer of minder in staat liet, de gevolgen hunner daden in te zien.

Zoodanige trappen, met opzigt tot zinneloosheid of verstands-verbijstering, zijn in het Code Pénal niet te vinden. »*Il n'y a crime, ni délit,* » *lorsque le prévenu était en état de démence au temps de l'action.*" Zoo luidt de bepaling van art. 64, en ziedaar ook alles, wat over dit zoo gewigtig en belangrijk onderwerp in de Fransche wet wordt aangetroffen.

Wie bij het volvoeren der daad geheel zinneloos was, is van de straf ontheven, en voor het overige zijn allen aan de volle straf onderworpen! Hij, die aan melancholij onderhevig is, staat met ieder gelijk, die alle zijne vermogens bezit, en de Wetgever kent hierin geen verschil!

De brandstichter, de moordenaar, wier volledige zinneloosheid bij het plegen hunner misdaad niet bewezen wordt, gaan onherroepelijk ter dood, ofschoon ook eene gedeeltelijke belemmering van vermogens hen buiten staat stelde de gevolgen hunner daad met volle juistheid te doorzien. Onherroepelijk gaan zij ter dood, wanneer niet de hardheid der wet door Vorstelijke genade wordt gewijzigd. Zulk eene wet stemt niet met de billijkheid overeen! Waarom niet de bepaling, dat de brandstichter, b. v., die, tijdens de misdaad, aan eene geringe mate van verstands-verbijstering onderhevig was, met de naast aan doodstraf grenzende straf zal gestraft worden? dat hij, die, hoewel niet geheel in eenen hoogen graad, zinneloos was, met het tuchthuis zal boeten? Door dergelijke bepalingen zoude eene der meest gewigtige klagten tegen de Fransche strafwetten zijn weggenomen; en billijk mag men zich vleijen, dergelijke gradatien in ons nieuwe Wetboek aan te treffen, gelijk dezelve reeds eenmaal in ons Wetboek voor het Koningrijk *Holland* te vinden zijn geweest.

2°. Al verder vinden wij in het *Code Pénal* den *kindermoord*, bij art. 300 en 302, met den dood gestraft. Geene verzwarende of verzachtende omstandigheden komen daarbij in aanmerking. De eenige straf, daarop gesteld, is de doodstraf. En ook hier waren gradatien van straf zoo noodwendig. Wie toch zal het ontkennen dat die misdaad uit velerlei verschillende oorzaken kan gepleegd worden? Opzettelijke wreedheid, beduchtheid voor schande, onvermogen, om dat kind te onderhouden; ziedaar drie hemelsbreed verschillende bronnen, welke tot die misdaad kunnen aanzetten. En wie zal niet met ons instemmen, dat de kindermoord, uit de eerste dier bronnen voortgevloeid, wel is waar eene geduchte straf verdient; doch dat de regtvaardigheid meer gematigde straffen vordert, wanneer *armoede of vrees voor schande* de rampzalige moeder ten val hebben gebragt?

3°. *Diefstal op den openbaren weg* strafte de Fransche wetgever, bij *art. 383 C. P.*, met de *pœna morti proxima*, met eeuwigdurenden dwangarbeid. Ook daar hebben noch de aanleidende oorzaken, noch de verzwarende of verzachtende omstandigheden den minsten invloed op de straf. En was het nogtans niet billijk, dat daarop acht wierd geslagen? Moest het niet onderscheid maken, of de roover zich al dan niet aan geweldadigheden heeft schuldig gemaakt? of hij al dan niet gewapend was? of hij alleen was of met meer personen? of hij de daad bij dag, dan wel bij nacht heeft gepleegd? en dergelijke bijzonderheden meer.

4°. *Verwondingen*, bijaldien dezelve niet *met voorbedachten rade* of *geleider lage* zijn gepleegd, worden, of als *misdaad* met eene criminele, of als *wanbedrijf* met eene correctionele straf getuchtigd; terwijl het *beletsel van arbeid*, door die verwondingen ontstaan, ten rigtsnoer strekt, of de verwonding als misdaad of wanbedrijf moet beschouwd worden; zoodat, wel beschouwd, het toeval moet beslissen, of de dader eerloos wordt of niet.

Is de beleedigde in het verrigten van zijnen arbeid 20 of meer dagen verhinderd geworden, dan wordt de verwonding, volgens *art. 309 C. P.*, crimineel gestraft; en heeft het beletsel van arbeid maar 19 dagen aangehouden, dan ondergaat de dader eene correctionele straf, volgens *art. 311 C. P.* Men gevoelt, dat hier eigenlijk het toeval beslist; want de physieke gesteldheid van den lijder; de tijdige of ontijdige hulp; de ervarene of onervarene geneeskundige behandeling; de aard van zijnen stand of beroep; dit alles kan eenen beslissenden invloed uitoefenen op den tijd, gedurende welken hij tot het verrigten van arbeid zich buiten staat bevindt. Was het niet regtvaardiger alleen die verwondingen crimineel te straffen, welke met *voorbedachten rade of geleider lage* zijn gepleegd, en de anderen met kortere of langere gevangenis te tuchtigen, daar toch zoodanige daden nimmer met diefstal kunnen worden gelijk gesteld?

De beschouwing van dergelijke gebreken verlevendigt dan ook gedurig den wensch, dat eerlang een eigen Wetboek, door Nederlanders voor Nederlanders ingerigt, die klagten moge doen ophouden, en het geluk der Natie moge vermeerderen.

Met dankbare erkentenis aan de geëerde gevers, maken de ondergeteekenden bekend, dat bij hen voor de arme Weduwen en Weezen van het verongelukte Gaffelschip van *Jacob Bree*, zijn ontvangen:

Uit Dordrecht van Vrouwe *X. X.*, een coupon, bij de Wed. *Tjeenck c. s.*, van Amsterdam		*f* 12:37½
Uit Dordrecht van den Heer *X.*, twee goudstukken		- 20:00
Van Leijden een coupon, bij *Brondgeest c. s.*, te Amsterdam, No. 1074		- 12:37½
Van den Heer *Willer*, te 's Hage, voor den Heer *F. W.*		- 2:50
Van een onbekende, te Dordrecht, een coupon, bij *van Dam* en *Klosser*, te Amsterdam, No. 3529	*f* 12:37½	
idem. idem. idem. No. 6492	- 12:37½	
		- 24:75
Van den Heer *C. Kolff*, *Aqz.*, te Middelharnis:		
Van Mejufvrouw *B. D.*, te Schiedam	*f* 21:00	
Van den Heer *J.*, te Rotterdam	- 30:00	
— — — *K.*, — —	- 30:00	
— — — *G.*, — —	- 10:00	
uit —	- 10:00	
		- 101:00
Van den Heer *Kolff van Oosterwijk*, te Middelharnis, van eenen der Heeren in Middelharnis, te Dordrecht		- 100:00
Van een Ingezeten *van den Bommel*		- 10:00
Van Amsterdam van *B. Y.*, een coupon, bij de Wed. *Tjeenck c. s.*, te Amsterdam, No. 607	*f* 2:47½	
idem. idem. idem. *Saportas c. s.*, No. 933	- 1:23	
— — — bij dezelfden, No. 340	- 2:47½	
— — — bij *Katwijk Voomberg* enz. No. 5066	- 1:23	
— — — bij *van Harpen* enz., No. 29	- 2:47½	
		- 9:88½
Van Utrecht, van den Heer *H. V. N.*, een coupon, bij de Wed. *Tjeenck c. s.*, te Amsterdam, No. 14724	*f* 12:37½	
Een dito, No. 23718	- 12:37½	
		- 24:75
Te zamen		*f* 317:63½

Uit hoofde der vele en groote behoeften, blijven zij de ongelukkigen aan hunne weldoende Landgenooten aanbevelen.

Middelharnis, den 13. Januarij 1826.

A. VAN WEEL, Az., *Burgem.*
H. J. SCHIPPERS, *Pred.*

---

§ * * § De Ondergeteekenden, door de CENTRALE NEDERLANDSCHE COMMISSIE TER VERZAMELING VAN EEN FONDS TOT ONDERSTEUNING DER GRIEKEN uitgenoodigd ter medewerking tot derzelve voorschreven oogmerk, hebben niet geaarzeld aan deze uitnoodiging te voldoen. Dien ten gevolge geven zij thans van hunne vereeniging tot voorschreven einde aan hunne Stadgenooten en de Ingezetenen des Rijks van *Nijmegen*, van *Maas en Waal*, en van dat van *Overbetuwe*, kennis, zullende elk hunner zich met de ontvangst belasten van zoodanige BYDRAGEN als hun tot de ondersteuning der lijdende en strijdende GRIEKEN, door edeldenkende Gevers mogten worden ter hand gesteld. — De Ondergeteekenden houden allen verderen aandrang, zoo niet voor beleedigend, altoos voor geheel overbodig. Het hart van elken menschenvriend, het hart van ieder' Christen bloedt bij het beschouwen der rampen, bij het aanstaren van den nog steeds twijfelachtigen kampstrijd, door de Grieksche Christenheid, met zoo veel standvastigheid en zelfopoffering, geleden en gestreden! En, wie zoude, dan den Christen-Broeder, die om bijstand smeekt, van zich stooten, wie de heilige zaak van GODSDIENST en BESCHAVING alzoo verloochenen? Welaan dan, Gij allen, die met ons deze Stad of hare omstreken bewoont: de gelegenheid is daar; dat wij ons in uwe milde bijdragen tot zoo edel een doel aldra mogen verblijden!

Nijmegen, den 5. Januarij 1826.

A. MOLL.
R. SCHEERS VAN HARENCARSPEL.
T. M. VAN GULPEN.
D. DE BONVOUST BEECKMAN.
J. C. VON MULERT.
T. M. W. VAN SCHENCK VAN NYDEGGEN.

ARNHEM, den 24. Januarij.

Het water is hoog in den *Rijn* aan de Paal:

Den 23. Jan. 3 El 1 Palm 0 Duim; gewassen 0 D. gevallen 0 D.
Den 24. dito. 3 El 0 Palm 5 Duim; gewassen 0 D. gevallen 5 D.

Heden beviel voorspoedig van eene DOCHTER, *M. K. C. LIPKENS*, geliefde Echtgenoote van

ARNHEM, G. A. OTTENHOFF.
den 22. Januarij 1826.

---

§ § § † † § De Notaris Mr. *GERARD VAN ECK*, is voornemens, om op Dingsdag den 31. Januarij 1826, des avonds ten zeven ure, ten huize van Mejufvrouw de Weduwe *PEPFENHAUSER*, in *het Zwijnshoofd*, binnen *Arnhem*, bij toeslag, finaal te verkoopen:

Een HUIS en ERVE, staande en gelegen aan de Koornmarkt, te *Arnhem*, gekwoteerd Lett. C, No. 161, bevattende onderscheid'ne VERTREKKEN, KEUKEN, WASCHHUIS en KELDER, van achteren uitkomende in de Molenstraat, hecht, sterk en zeer goed onderhouden, ingerigt en geschikt tot het drijven van Koornhandel, overigens voor vele andere bedrijven in te rigten, en wel ter nering staande; des verkiezende, zal de Kooper de helft der Koopspenningen gevestigd kunnen houden.

Ter bezigtiging adressere men zich bij den Eigenaar en Bewoner *DERK BURGERS*; ten aanzien der voorwaarden van verkoop, is informatie te bekomen bij den voornoemden Notaris.

§ § § § § † Mr. *JACOB NYHOFF*, Notaris te *Arnhem*, *qq.*, is van meening, op Donderdag den 26. Januarij 1826, des avonds ten vijf ure, ten huize van den Kastelein *MAYEN*, in *de Harmonie*, op de *Schoolplaats*, te *Arnhem*, publiek te veilen, en 14 dagen daarna, zijnde Donderdag den 9. Februarij deszelven jaars, ter zelver uur en plaatse, finaal aan den meestbiedenden te verkoopen:

Een HUIS en POTTENBAKKERY, met daartoe behoorende GEBOUWEN en TUIN, een en ander zeer voordeelig staande en gelegen buiten de *Rijnpoort* der Stad *Arnhem*, aan de Rivier *den Rijn*, naast het Erve van den Heer *PULSERS*.

Nadere informatien, mede nopens de veil-conditien, zijn te bekomen ten Kantore van gemelden Notaris *NYHOFF*, in de *Bakkerstraat*, te *Arnhem*.

§ † § † † § Mr. *JACOB NYHOFF*, Notaris te *Arnhem*, *qq.*, is van meening, op Vrijdag den 3. Februarij 1826, des morgens ten elf ure, in het Logement het *Hof van Berlijn*, te *Zevenaar*, publiek op hoogen te doen inzetten, om veertien daarna, zijnde Vrijdag den 17. Februarij 1826, terzelver uur en plaatse, finaal aan den meestbiedenden te worden verkocht:

1. Eene WEIDE, de *Zes Roeden* genaamd, groot ongeveer 3 bunders 40 roeden 64 ellen, gelegen in het *Duivensche Broek*, kanton *Zevenaar*, bij de Hofstede van JAN VAN HUMMEL, zijnde omrpaald oost den Heer BARON VAN WEILER, west het navolgende tweede perceel, zuid de Duivensche Kerkstraat, noord den gezegden Heer BARON VAN WEILER, bij de Weduwe VAN BRAAMBERG gebruikt.
2. Eene WEIDE, mede de *Zes Roeden* genaamd, groot ongeveer 2 bunders 55 roeden 47 ellen, gelegen aldaar naast aan het eerste perceel, te weten, naar het oosten, west het navolgende derde perceel, zuid de Duivensche Kerkstraat en noord den Heer VAN MUNSTER VAN EMMERICH, gebruikt als voren, en eindelijk
3. Eene WEIDE, insgelijks de *Zes Roeden* genaamd, groot ongeveer 2 bunders 55 roeden 47 ellen, gelegen aldaar naast aan het tweede perceel, te weten, naar het oosten, west de Winkel, zuid de Duivensche Kerkstraat en noord den Heer BARON VAN HUGENBOTH, gebruikt als voren.

Bovenstaande drie perceelen zullen ook in massa worden geveild.

Nadere informatien, mede omtrent de voorwaarden, zijn te bekomen ten Kantore van den voornoemden Notaris, in de Bakkerstraat, te *Arnhem*.

§ † § † † § Men is voornemens, om, in de maand Maart of April dezes jaars, publiek te verkoopen:

Het BUITENGOED, *DE SNOR* genaamd, gelegen te *Doodewaard*, aan de Rivier *de Waal*, tusschen *Nijmegen* en *Tiel*, bestaande in een HUIS, met negen BENEDEN- en negen BOVENKAMERS, twee ZOLDERS, een TORENTJE met Slaand Uurwerk, KEUKEN, KELDERS, KOETSHUIS, PAARDEN- en BEESTEN-STAL, DUIVENTIL, enz.; twee TUINEN, een BOOMGAARDJE, VISCHVYVERS en GRACHTEN, wijders wel aangelegde LANEN en BOSCH, waarin zeer zware EIKEN BOOMEN, geschikt voor Bergroeden en ander Timmerhout; alles te zamen groot ongeveer 5½ Bunder.

Ten aanzien van den tijd en der plaats dezer verkooping, zal nadere Advertentie worden gedaan: — blijvende inmiddels dit Buitengoed uit de Hand te Koop, en is te bevragen bij den Griffier van het Vredegeregt te *Arnhem*, en *PETER CRUM*, Tuinman op voormeld Buitengoed.

HOUTVERKOOPING,

Welke zal geschieden door den Griffier van het Vredegeregt des Kantons *Terborgh*, *W. J. A. TENGBERGEN*, daartoe behoorlijk gemagtigd, op Vrijdag den *derden* Februarij 1826, ten huize van den Kastelein *B. TE LUEKEN*, in *Terborgh*, 's morgens ten 9 ure, van ongeveer 270 EIKEN BOOMEN, waaronder verscheidene aanzienlijke, en extra zware STAMMEN zich bevinden; voorts ongeveer 100 DENNEN BOOMEN, alles te zamen staande in de Hoogheid *Wisch*, op de Erven *Gosselink*, *Zellen*, *Heusingveld*, en *Klein Zalemink*. Nadere inlichtingen zijn te bekomen bij Mr. *J. J. TENGBERGEN*, te *Terborg*.

§ § § § § † Een PERSOON, van middelbare jaren en van de Protestantsche Godsdienst, wenscht tegen primo Mei aanstaande als WINKELBEDIENDE in eene KRUIDENIERSAFFAIRE geplaatst te worden. Van zijn gedrag en bekwaamheden in gemelde vak, waarin hij reeds verscheiden jaren is werkzaam geweest, kan hij de meest voldoende getuigenissen geven. — Zich te adresseren met gefrankeerde Brieven, onder de Letters *A. Z.*, bij den Boekverkooper *C. A. THIEME*, te *Arnhem*.

† † † § § De Ondergeteekende, sints 29 jaren SCHOOLHOUDERESSE binnen *Arnhem*, heeft, om aan de belangstelling der Ouderen voor de Leerwijze van den Heer *PRINSEN* te voldoen, eene LETTERKAST aangeschaft, en zal de Kinderen, in hare School, volgens dezelve, door eenen, in dit vak bekwamen Adsistent, doen onderwijzen, waartoe zij zich bij voortduring in het vertrouwen van Ouders en Voogden aanbeveelt.

M. AALBERS,
Geb. DE KIONK.

*** De Boekhandelaars *D. DU MORTIER EN ZOON*, te *Leijden*, berigten aan het Publiek, dat in het laatst des voorleden Jaars bij hen van de pers gekomen en alom verzonden is: Het *zesde of laatste Stuk* der BYBELVERTALING van den Hoogleeraar *J. H. VAN DER PALM*, waarmede dit Werk compleet is. De weinige nog overig zijnde volledige Exemplaren van hetzelve kunnen niet anders, dan tegen den verhoogden prijs aan de eerstkomenden worden afgeleverd. Wijders berigten zij, dat, daar er aan het herdrukken eens Werks van dezen omvang, althans binnen ettelijke jaren, niet te denken is, de Hoogleeraar te rade is geworden, eene verkorte uitgave in 8vo in het licht te zenden, behelzende, behalven den tekst, alleen den inhoud der Boeken en Hoofdstukken, en eenige zeer weinige, korte en onontbeerlijke aanteekeningen. Deze uitgave zal geschieden in drie kort achter eenvolgende afleveringen, en zij, die zich daartoe *vóór 31 Maart dezes Jaars* bij de Uitgevers onmiddelijk, of door hunne Boekhandelaars aanmelden, zullen niet meer dan *tien Centen* voor ieder vel druks betalen; de verhoogde prijs zal bij de uitgaven nader worden bepaald. Eindelijk berigten zij, dat de Hoogleeraar, op menigvuldig en dringend aanzoek, besloten heeft ook de zoogenaamde *Apokrijfe Boeken* des Ouden Testaments op gelijke wijze als de Bijbelvertaling behandeld, en in hetzelfde formaat uit te geven; welk aanhangsel aan de Inteekenaars op de Bijbelvertaling, voor denzelfden prijs van *vijftien Centen* per vel zal worden *aangeboden*, en voor anderen niet dan tegen den verhoogden prijs te bekomen zijn.

*** Bij den Boekhandelaar *J. C. VAN KESTEREN*, te *Amsterdam*, is van de pers gekomen, en aan de Inteekenaren, à ƒ 3:15 Centen, afgeleverd, het eerste gedeelte der ALPHABETISCHE NAAMLYST der GEMEENTEN en derzelver ONDERHOORIGHEDEN, uitmakende het *KONINGRYK DER NEDERLANDEN*, met aanwijzing der Arrondissementen, Districten, Hoofdschout-Ambten, Kwartieren en Provincien, waarin dezelve gelegen zijn, benevens eene opgave der Bevolking van elke Gemeente afzonderlijk; waarachter is gevoegd eene opgave der Plaatsen, waar Postkantoren zijn gevestigd. Alles uit de jongste officiële stukken, en volgens de laatst plaats gehad hebbende veranderingen, opgemaakt en zamengesteld door *J. J. GOSSELIN*, *Adjunct-Commies bij het Departement van Oorlog*.

De uitgever, erkentelijk voor de bereidwillige belangstelling van het aanzienlijk getal dergenen, die door hunne inteekening de uitgave van dit Werk wel hebben gelieven te bevorderen, heeft zich verpligt gevonden, naardien het hem van meer dan eenen kant gebleken is, dat verscheidene leden van administrative besturen, plaatselijke regeringen, openbare ambtenaars, directiën van comptabiliteit en andere vakken van bestuur, zoowel als derzelver commisen en bedienden, voor wie dit werk inzonderheid ten hoogste nuttig en belangrijk is, met de inteekening op hetzelve hebben getoefd, uit hoofde dat zij eerst deszelfs aard en inhoud verlangden te kennen, aan welk verlangen thans met de afgifte van dit eerste deel voldaan kan worden, de inteekening nog open te stellen tot den 1. Maart 1826, en alzoo het geëerd publiek gelegenheid te geven, om zich dit werk tot een' merkelijk minderen prijs aan te schaffen dan dien, waarop hetzelve bij de uitgave, na het finale sluiten der inteekening, zal gesteld worden; zullende het vervolg van de naamlijst der Inteekenaren voor het tweede en laatste deel, hetwelk in de maand Maart het licht zal zien, geplaatst worden. De prijs van het ingeteekende kompleete Werk zal ƒ 6: — beloopen.

*** Bij de Boekhandelaars *A. KLOOTS EN COMP.*, te *'s Hage*, wordt met succes gedebiteerd, en is in de meeste Boekwinkels des Rijks verkrijgbaar gesteld, de volgende meest nieuw uitgekomene Werken, als:

I. *Aanleiding tot de kennis der* LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS DER *NEDERLANDEN*, DOOR *D. BUDDINGH*, Huis-Onderwijzer in *'s Hage*. De prijs is ƒ 1:25.

II. OPVOEDINGSLEER IN DEN GEEST DES CHRISTENDOMS; *een Handboek voor Schoolonderwijzers en Opvoeders*. Naar het Hoogduitsch van *HERGENRÖTHER*, door *D. BUDDINGH*. *Eerste* Stuk, bij inteekening, ƒ 1:80, buiten inteekening ƒ 2:25.
Het *Tweede* Stuk van dit voor Ouders zoo wel als Onderwijzers zeer belangrijk Werk, zal eerstdaags den Heeren Inteekenaren worden afgeleverd.

III. MEMORIE, *behelzende eenige der belangrijkste* KRYGSGEBEURTENISSEN, gedurende het leven van *MENNO* BARON VAN *COEHOORN*, door den 1ste Luitenant-Ingenieur *J. G. W. MERKES*. Prijs ƒ 2.

IV. *Over de Ligte* INFANTERIE, of *Aanmerkingen omtrent de* INRIGTING, HET ONDERWYS EN DE TAKTIEK DER LIGTE INFANTERIE, naar het Fransch gevolgd door den BARON VAN *AYLVA RENGERS*. Prijs ƒ 2:80.

V. HANDLEIDING VOOR DE LANDBOUWERS, *wier Landen met Zout Water zijn overstroomd*, door *H. PONSE*. Prijs 25 Centen.

VI. *Eenvoudige en duidelijke* HANDLEIDING *bij het nieuwe Maat- en Gewigtstelsel*, behelzende 51 Vergelijkings-tafelen met breedvoerige Ophelderingen en Voorbeelden. Prijs 75 Centen.

VII. WETTEN EN BESLUITEN *betrekkelijk het genoemde* STELSEL; voorzien met TAFELS VAN REMEDIE, voor de Lengtematen en Gewigten; een TARIEF van de Verificatie en het Ykloon, en eene KENNISGEVING nopens het gewigt der Zakken, gevuld met Rijks Munten. Prijs 40 Centen.

VIII. *Verhandeling over het* NEDERLANDSCH YZER, door den Generaal-Majoor *T. HUGUENIN*, Directeur van 's Rijks Yzer-Geschut-Gieterij te *Luik*, gevolgd van eenige AANMERKINGEN over den toestand der *Nederlandsche* YZER-FABRIEKEN, door den Majoor der Artillerie *W. A. BAKE*. Prijs ƒ 1:25.

IX. *Bekroonde Prijsverhandeling* omtrent de *eerste Versterkingsmanier* van *COEHOORN*, door den 1ste Kapitein-Ingenieur *J. KRAYENHOFF*, met Platen. Prijs ƒ 3.

X. *Bekroonde Verhandeling*, betreffende de VORDERINGEN IN DEN AANVAL EN DE VERDEDIGING DER VESTINGEN, sedert het Jaar 1629 tot op dezen tijd, door den Luitenant-Kolonel-Ingenieur *W. VALTER*, met Platen. Prijs ƒ 1:50.

XI. *Verzameling van Hydrographische en Topographische* WAARNEMINGEN in *Holland*, door den Luitenant-Generaal BARON *KRAYENHOFF*, met 3 Kaarten. Prijs ƒ 6:50.

XII. Hetzelfde Werk in 't Fransch, onder den titel van: *Recueil des* OBSERVATIONS *Hydrographiques et Topographiques, faites en* Hollande. Prijs ƒ 6:50.

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.